

Научни сарадник

https://doi.org/10.18485/iipe_rat_ukrajina.2023.ch7

Институт за међународну политику и привреду

Број страница: 115–126

Београд

E-mail: soncovukovic@gmail.com

Концепција унутрашњег и спољашњег маневра и рат у Украјини¹

Небојша ВУКОВИЋ

Апстракт

Знаменити француски генерал и војни теоретичар Андре Бофр (*Andre Beaufre*) у свом познатом делу „Увод у стратегију“ извео је дефиницију спољашњег и унутрашњег маневра у оквирима велике стратегије. Док се идеја спољашњег маневра реализује на светском попришту, у смислу придобијања савезника и подршке за циљ (ствар) властите борбе, замисао унутрашњег маневра се реализује у оквирима ратишта и састоји се у квалитетном управљању материјалним и моралним снагама и фактором времена. Доцније су овај концепт преузеле оружане снаге Бразила и у донекле измењеном виду изнеле у борбеном правилу „Стратегија“ из 2001. године. У раду се концепција спољашњег и унутрашњег маневра примењује у анализи рата у Украјини, односно у њему се сагледава, описује и објашњава како две зарађене стране – украјинска и руска – примењују ова два маневра, онако како су изложени у књизи генерала Бофра и бразилском борбеном правилу.

Кључне речи: стратегија, спољашњи маневар, унутрашњи маневар, рат, Украјина, Русија.

¹ Рад је настао у оквиру научноистраживачког пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2023. године“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2023. године.

Увод – упознавање са концептом

У јеку Хладног рата, прецизније 1963. године, француски генерал Андре Бофр (*Andre Beaufre*) објавиће књигу „Увод у стратегију“ која ће га лансирати у сами врх стратегијске мисли 20. века, у прилично јакој конкуренцији, пре свега енглеских, америчких и руских (совјетских) аутора. На један скоро филозофски начин, уз вешто баратање са најопштијим појмовима (категоријама) војне науке, Бофр се упустио у објашњавање и анализу кључних термина/појава попут рата и стратегије.

У сенци надметања две суперсиле и прерастања тог супарништва у евентуални нуклерани рат, и под утиском искустава из Другог светског рата, Бофр је развио релативно комплексну шему стратегијских дејстава и концепција у окончаним, тада текућим или потенцијалним сукобима и ратовима. У четвртном поглављу књиге, посвећеном тзв. посредној стратегији, у којој употреба оружане силе не мора да буде доминантна, он је разликовао спољашњи од унутрашњег маневра.

Спољашњи маневар се изводи, тврди Бофр, на светском попришту. Реч је о томе да „за себе треба обезбедити максимум слободе акције, а да се противник спута хиљадама узица застрашивања, као што су Лилипутанци били вешти да увежу Гуливера“. Како он даље наставља, у питању је психолошки маневар, који усредсређује „политичка, економска, дипломатска и војна средства према том заједничком циљу“.² Спољашњи маневар подразумева читаву лепезу поступака, од истицања потребе поштовања међународног права, наглашавања моралних и хуманитарних вредности, настојања да се код противника створи нечиста савест у борби, довођења у сумњу оправданости његових разлога, стварања унутрашње опозиције у његовом мњењу, до упућивања оружја, специјалиста и добровољаца, политичких и економских репресалија, и претњи непосредном интервенцијом.³ Битан услов успеха свих наведених мера и поступака јесте да се сви они уклопе у погодну изабрану, како каже Бофр, политичку линију. Данас би се рекло, у квалитетно осмишљен и презентован наратив.

За разлику од спољашњег маневра, унутрашњи маневар се односи на сам простор ратишта, односно *locus* непосредног сучељавања противника. Приликом разматрања замисли унутрашњег маневра, Бофр узима у обзир три фактора – материјалне снаге, моралне снаге и време (трајања). Надмоћ у материјалним снагама једне стране може бити праћена слабашћу њених моралних снага, па маневар за њу може бити кратак. Ако пак једна страна поседује надмоћне моралне, а слабашне материјалне

² Bofr, A. (1968). *Uvod u strategiju*. Beograd: Vojnoizdavački zavod, 117.

³ Ibid., 118.

снаге, маневар ће неизбежно бити дуготрајан, па се из ових потенцијалних ситуација изводе два облика стратегијског маневра – једног усмереног на брзо постизање циља и другог који се базира на изнуривању.⁴ Бофр је посебну пажњу посветио маневру изнуривања и његовој психолошкој компоненти чија се срж састоји у истрајавању наспрам непријатеља који је материјално, а често и бројем надмоћнији.

Бофрове тезе је почетком овог века у своје борбено правило „Стратегија“ имплементирала армија Бразила. Према ауторима овог правила, централна идеја спољашњег маневра лежи у обезбеђивању максимума слободе акције (*assegurar o máximo de liberdade de ação*) и као примери стицања тог максимума се наводе: привлачење подршке међународних организација, попут УН или НАТО-а, пријатељских држава, невладиних организација, међународног јавног мњења, као и јавног мњења код непријатеља, посебно оног дела који се противи рату, а све са циљем да се непријатељ паралише комбинацијом акција политичке, економске, психолошке, а у појединим случајевима, и војне природе.⁵ Као и Бофр, и аутори „Стратегије“ наводе да је важно да се спољашњи маневар уклопи у добру политичку тему, као рецимо: жеља за очувањем мира, деколонизација, антиимперијализам, самоопредељење народа, немешање у унутрашње ствари других земаља и сл.

У складу са политичком темом, спољашњи маневар може да укључи и акције попут позивања на моралне и хуманистичке вредности, како би се код непријатеља побудиле сумње у погледу исправности разлога за борбу, узрокујући тако расцепе (*cisões*) у његовој моралној кохезији, као и акције трагања за пријатељима у међународним и невладиним организацијама како би се непријатељ политички и економски изоловао. Коначно, земља која прибегава спољашњем маневру треба да обезбеди помоћ за себе у виду испорука опреме и наоружања, као и техничког особља, добровољаца, све до регуларних трупа.⁶

Када је реч о унутрашњем маневру, који се примењује непосредно у зони сукоба, он има за циљ да развије и одржи моралне снаге становништва и властитих (не)регуларних формација, посредством експлоатације идеја патриотизма, националне независности, религиозне слободе, деколонизације и томе слично. Истовремено, настоји се да се поткопају моралне снаге непријатеља и његових савезника у зони сукоба.⁷ Унутрашњи маневар треба

⁴ Ibid., 121.

⁵ „Manual de Campanha – Estratégia“. Ministerio da Defesa, Exercito Brasileiro, Estado-Mayor do Exercito, 2001.

⁶ Ibid., 2-11

⁷ Ibid.

да искористи/експлоатише: а) структурне слабости непријатеља, терајући га да их штити тако што ће да развуче/распрши своја средства; б) активности које ће да осигурају лојалност становништва тако што ће оно да одбије да сарађује са непријатељем и в) моралну слабост непријатеља, како би се поткопала његова борбена способност.⁸

Као што може да се примети, када је у питању замисао спољашњег маневра, између Бофрове и концепције бразилских оружаних снага скоро да и нема разлике. Размимоилажење је делимично присутно у формулацији унутрашњег маневра којег Бофр разматра из једног уопштеног стратегијско-оперативног угла, док су бразилски аутори нагласак ставили на његове психолошко-пропагандне аспекте.

Рат у Украјини је започео 24. фебруара 2022. године у обиму који у Европи није виђен од краја Другог светског рата. По избијању непријатељстава, и Украјина и Руска Федерација су прибегле како спољашњем, тако и унутрашњем маневру. У наставку рада биће анализирани поступци у ова два типа маневра код обе зарађене стране, успеси које су постигле, као и ограничења са којима су се суочиле.

Случај Украјине

Са почетком руског напада, Кијев је уз помоћ савезника са Запада покренуо снажну медијску, психолошко-пропагандну и правничку кампању, другим речима, спољашњи маневар, како су га описали Бофр и бразилски аутори, зарад осуде и дискредитације Руске Федерације. Приликом избијања оружаног сукоба, уобичајена је пракса да једна или друга зарађена страна изнесу спор пред Савет безбедности УН. С обзиром на статус Руске Федерације у том телу (сталност и право вета), Украјина је могла да доживи сатисфакцију тек на Генералној скупштини УН, која је великом већином гласова подржала резолуцију која осуђује напад Русије на Украјину (141 глас). Уздржаних је било 35 земаља, док је свега 5 држава гласало против (Русија, Северна Кореја, Белорусија, Сирија и Еритреја). Реч је, ипак, више о симболичкој, а мање правно-политичкој сатисфакцији, с обзиром на то да резолуције Генералне скупштине УН нису обавезујуће. Такође, када се анализира које су земље остале неутралне, упада у очи да су се уздржале две најмногљудније земље света – Кина и Индија, као и неколико регионално важних држава, попут Јужне Африке или Ирана. Доцнији развој догађаја показаше да су у питању земље које неће отворено подржати Руску Федерацију у овом рату, али које ће са њом пословати у великом обиму и тако јој омогућити да

⁸ Ibid.

релативно подношљиво сервисира финансијске захтеве и издатке рата. Иако су западни медији ово гласање приказали као велики тријумф над Русијом и наговештај њене изолације и маргинализације као агресора, изузев симболичке штете и удара на репутацију, Русији ова резолуција и гласање о њој нису битније суштински наудили.

У другим међународним организацијама Русија је претрпела више штете, као на пример у случају УЕФА која је већ неколико дана по отпочињању рата суспендовала учешће у међународним такмичењима свих руских клубова, а касније и избацила репрезентацију те земље из квалификација за Европско првенство 2024. године.⁹ Одговор руске фудбалске организације ће вероватно да буде покушај учлањења у азијску фудбалску асоцијацију, што још једном говори о томе да покушаји изолације Русије, чак и на спортском плану, немају увек оптимални учинак, иако несумњиво наносе штету.

Када је реч о међународним организацијама, за Украјину је од виталног значаја подршка НАТО-а без које би се њен оружани отпор вероватно већ угасио. Према речима генералног секретара Алијансе Јенса Столтенберга (*Jens Stoltenberg*): „НАТО ће наставити да стоји уз Украјину и помагати колико год то буде потребно и од тога неће одступити“.¹⁰ Помоћ у оружју и опреми коју је Украјина примала током 2022. године највећим делом долазила је од држава које су чланице НАТО-а. Према речима министра одбране Руске Федерације Сергеја Шојгуа (*Сергей Шойгу*), током сукоба у 2022. години, САД и земље НАТО-а су Украјини обезбедили војну помоћ у вредности од 97 милијарди долара!¹¹ Како наводи начелник ГШ ОС РФ, генерал Валериј Герасимов (*Валерий Герасимов*), Украјини су за исти период испоручена 4 авиона, преко 30 хеликоптера, више од 350 тенкова, око 1.000 борбених оклопних возила, око 800 оклопних аутомобила, око 700 артиљеријских оруђа, 100 вишецевних бацача ракета итд.¹² И не само то. Релативно успешан украјински отпор и врло солидно дејствовање на тактичко-оперативном нивоу САД и НАТО су обавештајно обезбедили са

⁹ „УЕФА избацила Русију из квалификација за ЕП 2024“, *РТС*, 20. септембар 2022.

¹⁰ „Столтенберг: НАТО неће одступити од помоћи Украјини“, *Градске инфо*, 25. новембар 2022.

¹¹ Министерство обороны Российской Федерации, В Москве под руководством Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами Владимира Путина прошло расширенное заседание Коллегии Минобороны России, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12449212@egNews, 25/12/2022.

¹² Министерство обороны Российской Федерации, Начальник Генерального штаба ВС РФ генерал армии Валерий Герасимов провел брифинг для военных атташе иностранных государств, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12449283@egNews, 25/12/2022.

више од 500 космичких апарата/сателита, од којих су преко 70 војне намене, а остали двојне – војне и цивилне. Према речима руског министра одбране, у зони борбених дејстава се налазе НАТО штапски официри, артиљерци и други специјалисти.¹³ Свим овим подацима треба додати и опште познату чињеницу о више хиљада добровољаца/плаћеника из читавог света, од Колумбије до Јапана и од Шведске до Аустралије, који се боре на украјинској страни.

Када се све ове чињенице имају у виду, може се рећи да је Украјина у највећој мери искористила могућности спољашњег маневра, како су га скицирали Бофр и аутори бразилског борбеног правила.

Што се тиче унутрашњег маневра, може да се такође констатује да је Украјина искористила значајан део његовог потенцијала. Још пре отпочињања рата, јавност земље је непрекидно хомогенизована посредством медијских садржаја, просветном и културном политиком, сузбијањем (про)руских покрета и организација, као репресијом над појединцима који су изражавали проруска осећања или симпатије за суседну земљу и њену политику. У рату је хомогенизација посебно досегла врхунац јер је Москва начинила први корак (започела борбене операције). И поред незанемарљивог броја случајева избегавања одазивања на војне позиве, већ у првим месецима рата, упркос знатним људским губицима, украјинске ОС су, по речима самог председника Украјине Владимира Зеленског (*Володимир Зеленський*), досегле бројно стање од 700 хиљада припадника!¹⁴ За 2023. годину већ су обзнањене намере да се спроведе још неколико таласа мобилизације. Такође, током рата је појачан притисак на оне институције које још имају значајне везе и комуникацију са Руском Федерацијом, попут Украјинске православне цркве, док се кампања дерусификације земље са рушењем споменика истакнутим совјетским војсковођама, као и великанима руске културе и уметности винула до пароксизма. Дакле, учињени су знатни напори и постигнути видни резултати у јачању моралних снага властитог становништва. С друге стране, напори да се поткопа морал руског јавног мњења и руских трупа у самој Украјини/областима које је Русија у међувремену припојила донели су тек делимичне резултате. Томе у прилог говори и чињеница да су руске власти, ипак без израженијих проблема или протеста, успеле да спроведу први талас мобилизације од 300 хиљада људи.

¹³ Министерство обороны Российской Федерации, „В Москве под руководством Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами Владимира Путина прошло расширенное заседание Коллегии Минобороны России“, *op. cit.*

¹⁴ „Президент Украины: С нашей стороны сейчас воюют 700 тысяч человек“, *Topwar*, 21. мај 2022.

Закључујући овај одељак о Украјини, може да се тврди да је украјинска снага скоро максимално искористила ефекте спољашњег маневра, и у нешто мањој мери унутрашњег маневра. Међутим, овде се крије и један парадокс. Као што је већ наведено, према бразилским ауторима, централна идеја спољашњег маневра лежи у обезбеђивању максимума слободе акције. Ипак, како рат протиче, и како се изворни украјински капацитети у њему све више троше (наоружање и опрема, погони за израду и ремонт материјално-техничких средстава), Украјина све више у погледу свог отпора зависи од страног фактора (колективног Запада), који јесте врло заинтересован за пораз Русије, али не баш по сваку цену (на пример, ако би запретио општи нуклеарни рат). Другим речима, када у рату властита материјална база почиње да се убрзано смањује, претерано ослањање на страни фактор (а Украјина данас скоро у потпуности зависи од њега) не да не повећава слободу акције, већ је управо умањује. Уколико се рат буде одужио, Украјини прети губљење и оно мало војно-политичког субјективитета којег тренутно поседује.

Случај Русије

У формалном смислу, када се разматра тренутни рат, Руска Федерација је нападач, па је њена позиција у погледу развијања спољашњег маневра, са становишта међународног права, далеко неугоднија од украјинске. Русији су у међународним телима стога спутане руке и она је принуђена да трпи разноврзне декларације и резолуције које осуђују њено агресивно понашање. Међутим, када се на страну оставе гласања и одлуке међународних тела и пажња усмери на казнене мере против ње, примећује се да се далеко већи број земаља уздржао од примене санкција у поређењу са оним државама које су их увеле. Иако су скоро све европске земље, уз САД, Канаду, Јапан, Аустралију, Нови Зеланд и још неколико земаља, увеле врло ригорозне, пре свега економске санкције, највећи део Африке, Јужне Америке, па и Азије наставио је да одржава билатералне односе са Русијом. Посебно је у том смислу важан однос Русије са Кином и Индијом које продужавају куповину руских енергената. Нарочито је сликовит пример Индије, која је пре рата увозила минималне количине руске нафте, док је рецимо у новембру 2022. године дневно куповала преко милион барела, па ће вероватно Русија постати највећи индијски снабдевач нафтом. Како се запажа у једном коментару, „потез Индије је главни фактор који чини западне мере ембарга неделотворним“.¹⁵ Докле год Индија, Кина и још неке друге земље увозе

¹⁵ „Indija postaje najveći uvoznik ruske nafte“, *Investitor*, 09. децембар 2022.

нафту и гас са ценама које су директно погођене са руским партнерима, а нису лимитиране одлукама земаља колективног Запада, Русија ће моћи да релативно стабилно финансира своје ратне напоре. Неке друге земље, попут Ирана, укључене су у процес увећавања борбених капацитета Русије, пре свега испорукама ударних беспилотних летелица, али и, према неким спекулацијама, балистичких ракета.¹⁶ Коначно, преко трећих земаља, Русија увелико обавља тзв. паралелни увоз или „куповину на црно“ оних производа (вишег технолошког нивоа) из западних земаља који су јој иначе, у легалној трговини, услед санкција недоступни. Према писању британског „Гардијана“, велики део неовлашћеног увоза у Русију долази преко земаља постсовјетског региона, попут Казахстана, Киргизије, Јерменије или Белорусије.¹⁷

Док је Украјина обезбедила и формалну (правно-политичку и дипломатску) и материјалну (новац, ратни материјал, обука, обавештајно обезбеђење) помоћ огромних размера, и тако у највећој мери исцрпела лепецу могућих поступака спољашњег маневра, Русија је осигурала дискретну „сарадничку“ подршку многих земаља која јој омогућава да одржава ратни напор упркос многобројним, обухватним и врло оштрим санкцијама колективног Запада. Та подршка за сада, за разлику од Украјине, не угрожава њен субјективитет и самосталност у доношењу одлука, мада ако се настави пат-позиција на ратишту и погоршавање стратегијских и економских прилика, Русија може доћи у непријатну позицију субординације наспрам, на пример, НР Кине. Другим речима, текући рат би могао да се трансформише у посреднички (*proxu*) сукоб између Вашингтона и Пекинга, у којем су Украјина и Русија тек „извобачи радова“, и на тај га начин поједини кинески аналитичари већ перципирају.¹⁸

Када је реч о унутрашњем маневру и његовој примени од стране Русије, могућа су два приступа – Бофров и бразилски. Андре Бофр је, подсећања ради, приликом објашњавања унутрашњег маневра полазио од ситуације да једна страна може бити материјално надмоћна, а у моралном погледу инфериорна (што изискује краткотрајан маневар), или од случаја да једна страна има моралну надмоћ, а да је у материјалном смислу слабија у односу на противника (што захтева дуготрајнији маневар или исцрпљивање). Јасно је да је руска страна била на почетку тзв. специјалне војне операције у првој ситуацији и да је почетна замисао њеног извођења подразумевала трајање од свега десетак дана.¹⁹ Међутим,

¹⁶ „Rusko-iranski dron savez“, *Radio Slobodna Evropa*, 19. октобар 2022.

¹⁷ Pandej, A. „„Paralelni uvoz“: Kako Rusija zaobilazi sankcije“, *DW*, 23. август 2022.

¹⁸ Leonard, M. „Ukraine’s war viewed from China“, *The Japan Times*, 05. август 2022.

¹⁹ У погледу првобитне намере руског политичког и војног руководства, приликом започињања тзв. СВО, сада већ постоји висок степен сагласности западних и оних руских

план се изјавио услед погрешног планирања и неутемељених процена, па се прешло на дуготрајнији оружани сукоб који крије у себи и могућност руског пораза. Ако се унутрашњи маневар сагледава из перспективе бразилског борбеног правила, такође је евидентно да је на плану кохезије друштва у условима рата украјинска страна досегла виши ниво у односу на руско друштво, што је, између осталог, последица недовољно јасног, алогичног и понекад контрадикторно дефинисаног циља рата, односно тзв. СВО у Москви. Тако је већ дан након његовог отпочињања руски министар Сергеј Лавров рекао да је циљ тзв. СВО денацификација Украјине, али и додао да „нико не планира да окупира Украјину“.²⁰ Како је могуће извршити „денацификацију“ једне земље, а да се она претходно непосредно не контролише војном силом, остала је до данас једна од мистерија циљева и стратегије Кремља. Доцније је циљ рата преформулисан и приоритет је дат ослобођењу Донбаса, да би се у септембру извршило припајање Руској Федерацији, посредством на брзину организованих референдума, не само Донбаса већ и Запорошке и Херсонске области! Разумљиво је да се у широким народним масама не може пробудити ентузијазам за ангажовање у ратним операцијама, подношење тегоба и евентуално жртвовање када је циљ рата магловит, лабилан и подложен различитим тумачењима и манипулацијама. Посебно је тај народни ангажман упитан када из Кремља непрекидно стижу сигнали Западу да је спреман за погодбу и компромис.²¹

Поред тога, Кремљ не да не делује на јачању кохезије државе и оружаних снага, већ чини управо супротно – све се више ослања на незваничне структуре моћи, попут приватне војне компаније „Вагнер“ или чеченских формација – па се појављује опасност од „мрвљења

аналитичара који нису директно потчињени властима, а ипак припадају, без сумње, оном делу јавности који одобрава ову операцију. Видети на пример: Cristadoro, N. (2022). Perché è fallito il blitz di Putin. *Limes*, no. 3, 35–45; Goya, M. (2022). Guerre en Ukraine: Schumpeter au pays des Soviets? *Politique étrangère*, no. 2, 25–38; Бирюков, В. „Росии стоит готовиться к длительной войне?“ *Topwar*, 03. април 2022; „Непрофесионални анализ целей, проведения и возможных результатов СВО“, *Topwar*, 19. септембар 2022.

²⁰ „Lavrov postavio ultimatum Ukrajini: Ispuniti ovaj uslov i onda može da se sedne za sto“, *Republika*, 25. фебруар 2022.

²¹ Министар иностраних послова РФ Сергеј Лавров је крајем октобра 2022. изјавио да је Русија спремна да саслуша „западне колеге“ ако би понудили нешто што би уважавало интересе Русије (другим речима, „хајде да се нагодимо“), иако су те исте западне „колеге“ небројено пута током рата изјављивале да им је циљ да Русија изађе поражена из тог сукоба. Видети: „Сергеј Лавров: Ситуација око Украјине слична Кубанској кризи, с тим што су 1962. Никита Хрушчов и Џон Кенеди нашли снаге да покажу одговорност и мудрост“, *НСПМ*, 31. октобар 2022.

јединства“ друштва и оружаних снага и постепене феудализације „сектора силе“ у Русији.

Закључак

Идеја спољашњег и унутрашњег маневра, како су је формулисали генерал Андре Бофр и непознати бразилски аутори у борбеном правилу „Стратегија“ ОС Бразила, може да се примени и у анализи рата у Украјини. Када је реч о спољашњем маневру (деловању на светској дипломатској сцени зарад придобијања савезника и материјално-моралне подршке), Украјина је постигла скоро па оптималне резултате и близу је кулминационе тачке у погледу његових ефеката, након чијег досезања Кијев може да очекује мањи обим подршке и знатно мању слободу акције. Међутим, уколико се колективни Запад одлучи на безрезервну подршку Украјини, онда Кијев може да се нада повољном исходу рата, иако би такав потез Запада суштински значио ескалацију сукоба, што он у овом моменту никако не жели. И када је у питању унутрашњи маневар (добивање на времену, унутрашња консолидација и мобилизација друштва), украјинска страна је деловала рационално и повукла доста потеза који су јој омогућили да се одржи у сукобу са, барем нумерички посматрано, надмоћнијим супарником.

Русија је такође солидно дејствовала када је у питању спољашњи маневар, посебно ако се узме у обзир да је у Генералној скупштини УН, а и из угла међународног права, сагледана и третирана као агресор. За сада, ужива прећутну и дискретну подршку НР Кине и трговином са њом и са још неколико великих комерцијалних партнера, пре свега Индијом, успева да амортизује штете које су нанете њеној економији услед врло оштрих санкција колективног Запада. С друге стране, њени учинци у погледу унутрашњег маневра су скромни услед, више него очигледно, озбиљних и крупних пропуста приликом планирања извођења ратних операција, као и калкулантског и споразумског приступа руског руководства циљевима рата, који ни после годину дана од његовог започињања нису сасвим јасни нити предвидљиви. Уколико би Руска Федерација предузела барем неке мере из лепезе оних које је до сада искористила супротна страна (обимнија мобилизација, строже кажњавање дезертерства, саботаже и „непатриотског понашања“, интензивније упрезање привреде зарад потреба ОС), перспективе рата за Кремљ би биле знатно ведрије. У сваком случају, концепт спољашњег и унутрашњег маневра остаје употребљив и користан „истраживачки алат“ како би се боље разумео и објаснио текући рат из угла стратегије.

Библиографија

- Bofr, A. (1968). *Uvod u strategiju*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
- Ašutoš, P. „'Paralelni uvoz': Kako Rusija zaobilazi sankcije“. *DW*, 23. август 2022.
- „Indija postaje najveći uvoznik ruske nafte“, *Investitor*, 09. децембар 2022.
- „Lavrov postavio ultimatum Ukrajini: Ispuniti ovaj uslov i onda može da se sedne za sto“. *Republika*, 25. фебруар 2022.
- „Manual de Campanha – Estrategia“, Ministerio da Defesa, Exército Brasileiro, Estado-Maior do Exército, 2001.
- Marc, L. „Ukraine’s war viewed from China“. *The Japan Times*, 05. август 2022.
- Министерство обороны Российской Федерации, *В Москве под руководством Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами Владимира Путина прошло расширенное заседание Коллегии Минобороны России*, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12449212@egNews, 25/12/2022.
- Министерство обороны Российской Федерации, *Начальник Генерального штаба ВС РФ генерал армии Валерий Герасимов провел брифинг для военных атташе иностранных государств*, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12449283@egNews, 25/12/2022.
- „Rusko-iranski dron savez“. *Radio Slobodna Evropa*, 19. октобар 2022.
- „Президент Украины: С нашей стороны сейчас воюют 700 тысяч человек“. *Topwar*, 21. мај 2022.
- „Сергей Лавров: Ситуация око Украјине слична Кубанској кризи, с тим што су 1962. Никита Хрущов и Џон Кенеди нашли снаге да покажу одговорност и мудрост“, *НСПМ*, 31. октобар 2022.
- „Столтенберг: НАТО неће одступити од помоћи Украјини“, *Градске инфо*, 25. новембар 2022.
- „УЕФА избацила Русију из квалификација за ЕП 2024“. *РТС*, 20. септембар 2022.

CONCEPT OF INTERNAL AND EXTERNAL MANEUVER AND THE WAR IN UKRAINE

Nebojša VUKOVIĆ

SUMMARY

The famous French general and military theorist Andre Beaufre in his well-known work "Introduction to Strategy" derived the definition of exterior and interior maneuver within the framework of grand strategy. While the idea of exterior maneuver is realized on the world stage, in the sense of gaining allies and support for the goal of one's own struggle, the idea of interior maneuver is realized within the framework of the theater of war, which consists in quality management of material and moral forces and the factor of time. Later, this concept was adopted by the armed forces of Brazil and presented in a somewhat modified form in the field manual Strategy from 2001. In the paper, the concept of exterior and interior maneuver is applied in the analysis of the war in Ukraine, and describes and explains how the two warring parties – Ukrainian and Russian – apply these two maneuvers, as they are presented in the book of General Beaufre and the Brazilian field manual.

Keywords: strategy, external maneuver, internal maneuver, war, Ukraine, Russia.